

EVALUAREA BIBLIOTECILOR DIN ÎNVĂȚĂMÂNT (ȘCOLI, GIMNAZII, LICEE): REFLECȚII PROFESIONALE

Ludmila CORGHENCI,
ORCID 0000-0002-0248-9108
**Biblioteca Națională a
Republicii Moldova**



Rezumat: *Articolul reflectă rezultatele evaluării bibliotecilor din învățământ (școli, gimnazii, licee). Evaluarea a constituit o oportunitate pentru analiza profundă a proceselor ce se întâmplă în bibliotecile din școli, gimnazii, licee, inclusiv pentru examinarea situației profesionale generale a acestora. Autorul sugerează recomandări de îmbunătățire a activității profesionale fundamentate, având drept reper conținuturile dosarelor.*

Cuvinte-cheie: *evaluare, biblioteci din învățământ, personal de bibliotecă.*

Abstract: *This article reflects the results of evaluation of libraries in educational institutions: schools, gymnasia, high schools, which gave an opportunity for deep analysis of processes that came down in these institutions, including examination of their general professional situation. The author gives advice for improving the fundamental professional activity, and some suggestions based on analysis of completed files.*

Keywords: *evaluation, libraries of educational institutions, library staff*

Dacă Anul Biblioteconomic 2021 a fost înscris în istoria profesională drept an al evaluării bibliotecilor publice teritoriale și al instituțiilor naționale, anul 2022 va rămâne în istoria biblioteconomi-ei naționale ca an al evaluării bibliotecilor din învățământ (universitare, din colegii și centre de excelență, școli profesionale, școli elementare, gimnazii și licee).

În materialul ce urmează sunt prezentate unele reflecții, gânduri, sugestii și propuneri pe marginea evaluării bibliotecilor din învățământ, cu accent pe cele din școli, gimnazii și licee.

Evaluarea bibliotecilor este un proces obligatoriu, prevăzut pentru toate tipurile. Astfel, articolul 13 din Legea cu privire la biblioteci stipulează: „Bibliotecile publice se supun, în mod obligatoriu, evaluării o dată la 5 ani. Evaluarea reprezintă procesul

de stabilire a corespunderii bibliotecii cu criteriile minime aprobate de către Guvern:

- a) cota de atragere a membrilor comunității la bibliotecă;
- b) colecții și resurse informaționale variate, corespunzătoare profilului comunității;
- c) impactul serviciilor, care sunt dezvoltate conform necesităților membrilor comunității;
- d) eficiența utilizării bugetului și dezvoltarea parteneriatelor” [3].

Cadrul normativ unitar pentru realizarea procedurii de evaluare a bibliotecilor din sistemul național este stabilit prin „Regulamentul cu privire la evaluarea bibliotecilor publice” (aprobat prin Hotărârea nr. 747 din 07.10.2020 a Guvernului Republicii Moldova). Documentul identifică cerințele minime obligatorii pentru organizarea și funcționarea bibliotecilor publice în scopul

orientării și optimizării activității acestora, stimulării motivației personalului bibliotecilor și sporirea performanțelor instituționale [4].

Cum a fost văzută și, mai ales, cum a fost acceptată evaluarea de către bibliotecile din învățământ? Chiar fiind o prevedere obligatorie conform cadrului legislativ și de reglementare, începutul evaluării a provocat întrebări, discuții pe diferite platforme (inclusiv în ședințele Consiliului Biblioteconomic Național). E de menționat din start rolul centrelor biblioteconomice departamentale, care au contribuit substanțial la etapa pregătitoare cu activități metodologice-practice zonale, consultații și discuții, asigurând bunul mers al procesului. La fel, menționăm și colaborarea în acest sens a centrelor biblioteconomice departamentale (bibliotecile științifice ale Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” și Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți) cu Centrul de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării din cadrul BNRM, fiind organizate 12 sesiuni de informare pentru bibliotecarii din bibliotecile din școli, gimnazii și licee din zonele de Nord, Centru, Sud și Chișinău. La lucrările sesiunilor au participat activ și responsabilii pentru biblioteci din administrația publică locală.

Activitatea subsemnatei, în calitate de membru al comisiei de evaluare a bibliotecilor din învățământ (școli, gimnazii, licee), ne permite să conchidem următoarele: evaluarea bibliotecilor a fost acceptată drept una obligatorie, importantă, utilă atât bibliotecii, cât și fondatorului, drept o activitate care însoțește pas cu pas activitatea bibliotecii. Procesul nu s-a desfășurat ca un efort profesional impus, nici ca o acțiune care este chemată să „sanționeze” pozitiv sau negativ ori să realizeze o selecție. Evaluarea a constituit o oportunitate pentru analiza profundă a proceselor ce se întâmplă în bibliotecile din școli, gimnazii, licee, inclusiv pentru examinarea situației profesionale generale a acestora. Au fost identificate punctele forte (eforturi pentru dezvoltarea colecțiilor de manuale, studiul necesităților pentru asigurarea cu acestea, diversitatea activităților culturale și altele), dar și

domeniile care necesită intervenții pentru îmbunătățiri (instituirea/dezvoltarea colecțiilor speciale, realizarea rolului de arhivă informațională/documentară în instituție, centrare pe servicii de dezvoltare a competențelor utilizatorilor și altele).

Evaluarea bibliotecii (de orice tip) este un proces care se finalizează cu un statut (obținerea unei categorii de calificare). Ca proces, evaluarea bibliotecilor este axată pe calitate și performanță, promovând modelul unei biblioteci publice prin standarde de calitate, formulate ca un ansamblu de criterii minime și specific, oferind mecanisme de monitorizare și determinare a măsurii în care o bibliotecă corespunde acestor standarde de referință. Evaluarea contribuie la înțelegerea clară a lacunelor, deficiențelor și problemelor care urmează a fi remediate [6]. Ca urmare a procesului, biblioteca din învățământ a fost poziționată prin atribuirea unei categorii de calificare, sporind imaginea și confirmând că aceasta îndeplinește așteptările.

Analiza dosarelor prezentate de bibliotecile din școli, gimnazii și licee ne permite să conchidem că acestea, în general, au un cadru instituțional de documente de reglementare și instrucțiuni, fișe ale posturilor, participă în proiecte educaționale și viața comunitară, dezvoltă parteneriate funcționale cu diferite structuri (domeniul A). Colecțiile bibliotecilor, îndeosebi componenta manuale, sunt dezvoltate conform necesităților informaționale ale utilizatorilor și gestionate conform cerințelor biblioteconomice (domeniul B). Bibliotecile din școli, gimnazii, licee oferă o gamă nediferențiată de servicii, centrându-și eforturile pe cele de socializare și loisir. Dintre modalitățile de promovare a serviciilor predomină rețelele sociale (ale instituțiilor de învățământ), panourile de informații și materialele promoționale. Dosarele au demonstrat existența confuziei între activități și servicii de bibliotecă (domeniul C). Activitatea de cercetare, reflectată prin intermediul dosarelor, se reduce la cea statistică (completarea cercetării statistice 6C, calcularea indicatorilor de performanță), analiza necesităților de asigurare a elevilor cu manuale. Este slabă prezența bibliotecă-

rilor prin intermediul articolelor în reviste de specialitate, comunicărilor la reuniuni profesionale/științifice. Recomandăm centrelor biblioteconomice departamentale de a pune la dispoziția bibliotecilor din rețea algoritmi de elaborare a programelor de activitate, rapoartelor analitice anuale.

În general, bibliotecarii din școli, gimnazii, licee au demonstrat că au acceptat principiul învățării pe parcursul întregii vieți. Aceștia sunt implicați în instruiți nonformale și activități metodologice organizate la nivel raional (de către responsabilii pentru activitatea bibliotecilor din structurile administrației publice locale – în acest context menționăm experiențele reprezentative din raioanele Soroca, Călărași, municipiile Chișinău, Bălți), la nivel departamental (oferte educaționale puse la dispoziție de centrele biblioteconomice departamentale). Menționăm și participarea bibliotecarilor la cursurile de scurtă durată de educație formală, prestate de Universitatea de Stat din Moldova (domeniul E). Accentuăm necesitatea dezvoltării competențelor bibliotecarilor din școli, gimnazii, licee privind

cadrul legislativ și de reglementare, gestionarea colecțiilor, tipologia și conținutul serviciilor de bază oferite, diversificarea/personalizarea serviciilor de dezvoltare a competențelor utilizatorilor/membrilor comunității, e-servicii, modalitățile de promovare a serviciilor, măsurătorii activității de bibliotecă etc.

Situația identificată prin intermediul dosarelor bibliotecilor privind prevederile domeniului F „Facilități, dotări și finanțare” este confirmată de datele statisticii oficiale (la 1 ianuarie 2023). Astfel, doar circa 69% (808 din numărul de biblioteci existente – 1173) din bibliotecile din școli, gimnazii, licee sunt asigurate cu computere și doar 62% (număr total 723) sunt conectate la Internet. Doar 9% au în dotare tablete, circa 23% – imprimante, 4% – scanere [1].

Chiar dacă evaluarea este un proces obligatoriu, în anul 2022, nu toate bibliotecile din școli, gimnazii, licee au fost supuse procesului, fiind invocate diverse motive. În tabelul de mai jos prezentăm sinteza statistică privind evaluarea bibliotecilor din zona Nord:

Nr d/r	Unitatea administrativă	Nr. total de biblioteci	Nr. de biblioteci evaluate	Categorii atribuite					Punctaj acumulat	
				categ. super.	categ. 1	categ. a 2-a	categ. a 3-a	categ. a 4-a	max.	min.
1.	Bălți	23	22	0	0	6	11	5	236	94
2.	Drochia	28	28	0	0	17	11	0	257	166
3.	Edineț	39	22	0	0	5	8	9	300	113
4.	Fălești	34	33	0	0	1	12	20	247	46
5.	Florești	45	36	0	0	4	14	18	240	127
6.	Rezina	26	9	0	0	2	6	1	267	151
7.	Soroca	32	27	0	0	8	12	7	271	107
8.	Șoldănești	18	8	0	0	3	3	2	211	112
9.	Telenești	31	16	0	0	3	3	10	218	92
10.	Ungheni	45	28	0	0	8	2	18	248	84
	Total	321	229							

Datele tabelului relevă o prezență bună privind evaluarea bibliotecilor din municipiul Bălți, raioanele Drochia, Fălești, Soroca. Ne referim atât la numărul de biblioteci evaluate, cât și la conținutul dosarelor prezentate.

În ce privește conținutul dosarelor prezentate spre evaluare, sugerăm următoarele îmbunătățiri destinate în final eficientizării funcționării bibliotecilor din învățământ:

- completarea/revizuirea documentelor instituționale (strategii, politici, regulamente, instrucțiuni) în corelare cu cadrul legislativ și de recomandare și ținând cont de specificul instituțional;

- implicarea bibliotecilor în proiecte naționale și internaționale, inițierea celor instituționale, orientate pentru promovarea cărții și lecturii;

- intensificarea prezenței pe rețelele sociale, paginile WEB ale instituțiilor;

- dezvoltarea/diversificarea colecțiilor de bibliotecă în scopul satisfacerii necesităților informaționale ale utilizatorilor și îndeplinirii misiunii bibliotecii școlare;

- diversificarea/personalizarea serviciilor oferite, centrându-se pe cele de dezvoltare a competențelor membrilor comunității;

- învățarea/aplicarea/valorificarea măsurătorilor activității de bibliotecă: indicatori statistici, de performanță și impact;

- implicare activă în activitățile de instruire în biblioteconomie și științe ale informării.

Evaluarea a reliefat problema calității, dar și a asigurării cantitative a personalu-

lui din bibliotecă: predomină personalul cu studii în alte domenii, multe posturi sunt fără titulari, cu angajați pe 0,5 sau chiar 0,25 normă. În acest sens sunt necesare intervenții ale autorităților naționale și profesionale pentru augmentarea poziționării profesionale a bibliotecarului din învățământ, respectarea prevederilor cadrului legislativ și de reglementare pentru bibliotecă.

Evident, unele bibliotecă din școli, gimnazii, licee sunt în proces de pregătire pentru evaluare, act integrat activității profesionale de validare a rezultatelor, de diagnosticare și prognosticare a dezvoltării bibliotecii, de aplicare a constituenților managementului calității.

Referințe bibliografice:

1. CERCETARE statistică anuală Bibliotecile școlare din Republica Moldova Nr 6-c 2022. [citată 7.03.2023]. Disponibil: https://docs.google.com/spreadsheets/d/1xj6DxLUYQ2ela2yOehlU_My3OGBhC6GyGbSofq28Jg/edit#gid=777348482
2. CORGHENCI, Ludmila. Idei de redresare post-evaluare: privind bibliotecile publice teritoriale. In: Magazin bibliologic. 2022, nr.1/2, pp. 46-49. ISSN 1857-1476.
3. LEGE cu privire la bibliotecă: nr. 160 din 20.07.2017. [citată 2.03. 2023]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=120694&lang=ro
4. REGULAMENT cu privire la evaluarea bibliotecilor publice. Aprobata prin hotărârea nr. 747 din 07.10.2020 a Guvernului Republicii Moldova. [citată 2.03.2023]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=123623&lang=ro
5. ROLUL și funcțiile evaluării. [citată 23.03.2022]. Disponibil: <http://www.scoalaargeseana.ro/didactica-magna/1772-rolul-si-functiile-evaluarii>
6. TCACI, Lilia. Evaluarea – factor esențial pentru sporirea calității și performanței bibliotecilor. In: Coșeri, Tatiana. Ghid practic pentru aplicarea „Regulamentului privind evaluarea bibliotecilor publice. Chișinău, 2021. 86 p. ISBN 978-9975-49-478-6. [citată 6.03.2023]. Disponibil: http://www.bnrm.md/files/accesDedicat/ghid_regulament_de_evaluare_final_11.02.2021.pdf